

Frá Þjóðmálanefnd kirkjunnar

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um staðgöngumæðrun (310.mál)

Þjóðmálanefnd kirkjunnar leggst gegn því að farið sé fram með þeim hraða sem virðist ríkja varðandi það að undirbúa lög sem leyfa staðgöngumæðrun og leggur nefndin til að málið fái mun meiri umræðu og skoðun áður en lengra er haldið.

„Flestir þekkja þá gleði sem fylgir því að eignast barn og ljóst er að löngunin til þess að eignast barn er ein sú sterkasta sem maðurinn upplifir. Í litlu landi eins og Íslandi er hópur kvenna eða para sem þarf á aðstoð staðgöngumóður að halda ekki stór, en er þó til staðar. Í fyrrnefndri skýrslu vinnuhóps á vegum heilbrigðisráðuneytisins segir að líklega muni ekki fleiri en fimm þör eða einstaklingar hér á landi hafa þörf fyrir staðgöngumæðrun ár hvert. Hugsanlega gæti orðið um færri tilvik að ræða.“ (úr þingsályktunartillögu um staðgöngumæðrun)

Í Fyrstu Mósebók er að finna söguna af Söru konu Abrahams sem var óbyrja og Hagar, egypsku ambáttinni en þar stendur að Saraí, kona Abrams, ól honum ekki börn. Hún átti egypska ambátt sem Hagar hét. „Saraí, kona Abrahams ól honum ekki börn... Þá tók Saraí, kona Abrams, Hagar hina egypsku, ambátt sína .... og gaf hana Abram manni sínum fyrir konu.

Abram lagðist með Hagar og varð hún þunguð....“

Það er saga margra í gegnum aldirnar að þekkja þessa sterku þrál, löngunina eftir að eiga barn, afkomendur en geta ekki átt börn rétt eins og Sara forðum. Það eitt svarar þó ekki siðferðilegum álitamálum samtíma okkar sem varða staðgöngumæðrun. Á tímum þar sem tæknin hefur gert okkur mögulega hluti sem einfalda margt og leysa en flækja annað. Það er okkur ljóst að það var konan sem bar þessa skömm fyrst og fremst því barnleysið hélt henni frá því hlutverki sem var meginhlutverk konunnar – móðurhlutverkið. Börn voru og eru blessun og barnleysi á öldum áður þýddi niðurlægingu. Tekið er undir þau orð að flestir þekkja þá gleði sem fylgir því að eignast barn og löngunin til að eignast barn er ein sú sterkasta sem maðurinn upplifir. Bæði almenningur og þingmenn hafa fundið til sterkar samkennda í garð þeirra sem líða á einhvern hátt vegna barnleysis. Það er sannarlega ekkert athugasvert við það að upplifa sterka samkennd með öðru fólki og vissulega siðferðilega gott og fagurt markmið að reyna

að stuðla að hamingju fólks. En það er langt því frá alltaf augljóst hvað á að gera við slíka tilfinningalega samkennd – hvað þá að sú leið sem boðuð er í umræddri þingsályktunartillögu um staðgöngumæðrun í velgerðarskyni sé hinn eini rétti farvegur slíkrar kenndar. Gagnvart sterkri samkennd þurfum við alltaf að vera allsgáð og yfirveguð því vill nefndin benda á þetta atriði: að samkennd með fólki sem þráir að eignast barn – má ekki afvegaleiða skynsemi okkar, hvað þá víkja siðferðinu til hliðar. Sú þingsályktunartillaga sem nú liggur fyrir um staðgöngumæðrun er ekki nægjanlega yfirveguð, og því ekki siðferðilega réttlætanleg. Siðferði og skynsemi verða ekki aðskilið. Siðfræðilega er það meginmál hvort þær leiðir sem við veljum til að stuðla að hamingju fólks séu réttlætanlegar, bæði út frá hugsanlegum afleiðingum þeirra – en einnig út frá grundvallar skilningi okkar á manneskjum sem persónum.

„Nokkur siðferðileg álitafni vakna þegar rætt er um möguleikann á lögleiðingu staðgöngumæðrunar. Almennu eru menn neikvæðir gagnvart staðgöngumæðrun í hagnaðarskyni út frá því sjónarmiði að verið sé að nota líkama konu í annarlegum tilgangi og einnig væri hægt að líta á slíka gjörð sem einhvers konar form af viðskiptum með börn. Staðgöngumæðrun í hagnaðarskyni hefur verið líkt við vændi og hugsanlegt er að konur sem búa við fátækt og þröngar félagslegar aðstæður gerist staðgöngumæður vegna slæmra aðstæðna. Þessi álitamál eiga þó betur við um samfélög þar sem mikil fátækt er ríkjandi og heilbrigðisþjónusta og samfélagsform er með öðru sniði en í vestrænum löndum, t.d. á Índlandi“. (úr greinargerð með þingsályktunartillögunni)

Eitt að því sem það hlýtur að vera erfitt fyrir staðgöngumóður að ljúka fæðingarferlinu strax við fæðingu barnsins. Eru það ekki grundvallarmannréttindi að fá að halda barninu sem maður hefur gengið með í fanginu, gefa því að drekka, næra það og vernda, annast það hvað sem líður öllum samningum. Stenst það yfirhöfuð mannréttindahugsun okkar að semja um afnot af líkama sínum. Breytast ekki tilfinningar og vilji þungaðar manneskju frá degi til dags. Verður ekki staðgöngumóðirin að hafa rétt til að sjá sig um hönd? Getum við ekki talað um það sem frumrétt manneskju að halda því sem hún gengur með? Er það ekki í raun utan viðskiptasviðs? Þetta eru spurningar sem kvikna þegar málefnið staðgöngumæðrun er íhugað og ein stóru spurninganna sem kvikna eru varðandi virðingu og rétt manneskjunnar sem gengur með barnið. Í ljósi þessa þá bendir nefndin á eftirfarandi atriði varðandi *mannhelgi/göfgi* og að ekki sé staðinn vörður um mannhelgi og manngöfgi staðgöngumóðurinnar og er byggt hér á siðfræði Immanúel Kants sem femínistar hafa löngum leitað til, til að halda fram sjálfræði kvenna og rétti þeirra til að ráða yfir líkama

sínum. Þetta sjónarmið er útskýrt með vísan til mannhelgireglunnar. Mannhelgireglan felur í sér þrjár fullyrðingar: sú fyrsta er að hver manneskja hafi gildi í sjálfri sér og því megi ekki koma fram við hana einungis sem tæki heldur ætíð einnig sem markmið. Önnur fullyrðingin segir að allar manneskjur hafi sama gildi og sú þriðja að hver maður hafi einstakt gildi. Í kristinni hefð hefur mannhelgireglan verið orðuð svo að maðurinn sé skapaður í guðs mynd: hann sé frjál og skyni borin vera, með sérstakan hæfileika til samfélags við guð og kærleika til annarra. Svipmótið við guð veiti manningum sérstöðu og sérstaka virðingu. Manneskjur eru persónur og skynsemisverur, hélt Immanuel Kant fram: þær eru, eðli sínu samkvæmt, markmið í sjálfum sér, og því má ekki koma fram við þær af vanvirðingu. Skynsemiseðli manneskjunnar setur öllum geðþótta takmörk og er viðfang virðingar. Persónur eru hlutlæg markmið, segir Kant, þær hafa sína eigin tilvist að markmiði. Þær má aldrei nota eingöngu sem tæki og til gagns fyrir aðra.

Þessi skilningur Kants sem og kristinn mannskilningur er grundvöllur þeirrar skoðunar að staðgöngumæðrun í hvaða mynd sem, í skyni hagnaðar eða velgjörðar, sé mjög umdeilanleg siðferðislega. Siðferðilegur munur sem gerður er á hagnaði og velgjörð eru í besta falli óljós. Það sem lagt er upp með sem velgjörð getur snúist upp í harmleik, sé gert ráð fyrir tilfinningum manneskju sem eru aldrei útreikanlegar fyrirfram, heldur geta breyst, ekki síst á tímabili þegar viðkomandi persóna er þunguð og verður móðir. Í Biblíunni eru þessi orð lögð í munn Drottni Ísraelsmanna þegar hann undirstrikar ævarandi tengsl sín við þjóð sín: „hvort fær kona nokkru sinni gleymt brjóstbarni sínu, sínu eigin lífsafkvæmi“ .... Þar er vísað til hinna sterku tilfinningatengsla milli móður og barns sem allt mannkyn þekkir. Að skera á þau tengsl með lögum, útilokar ekki að þær tilfinningar verði til, að sú kona sem gengið hefur með barnið geti ekki hugsað sér að láta það frá sér – Þessi staða getur því valdið miklum tilfinningalegum skaða, hjá öllum aðilum, ekki síst meðgöngumóðurinni. Þetta atriði segir mér að sú löggjöf, sem hugsanlega á að smíða hér á landi, sé vafasöm, út frá manngildissjónarmiði. Telur nefndin, á grundvelli siðfræði Kants, að aldrei megi búa svo um hnútana í nokkrum mannlegum aðstæðum, ekki síst í viðkvæmum aðstæðum eins kringum meðgöngu og fæðingu, að hægt sé að svipta móður barni sínu, vilji hún ekki gefa það frá sér. Það er alvarlegt að hugsa meðgöngu og fæðingu sem slík verk að það sé hægt að gera um það bindandi, óafturkræfan samning. Þetta þýðir að mati nefndarinnar að það skortir mikið

upp á mannvirðingu gagnvart meðgöngumóðurinni í þingsályktunartillögum um staðgöngumæðrun í velgerðarskyni.

Ef málið er skoðað út frá sjónarhorni mannréttinda er fyrst til að taka að það að eignast barn verður seint talið til mannréttinda í hefðbundum skilningi. Það er stundum talað um fjórar stoðir mannréttinda þ.e. réttinn til að tjá sig, þá trúfrelsi – þ.e. réttinn til að trúá með þeim hætti og því atferli sem maður kys. Í þriðja lagi er talað um frelsi frá skorti og í fjórða lagi frelsi undan ótta en sú stoð kemur þegar við höfum náð hinum þremur. Rétturinn til að eignast barn væri þá undir frelsi frá skorti er svo er ekki heldur er átt við réttinn til þess lífsviðurværis sem gerir einstaklingnum kleift að vaxa og dafna og þroskast og lifa innihaldsríku lífi. Mannréttinasáttmáli Sameinuðu Þjóðanna er byggður á ofangreindum fjórum stoðum og þar með einnig Mannréttinasáttmáli Evrópu og þar er að okkar dómi ekkert sem rennir stoðum undir það að það teljist til eiginlegra mannréttinda að eignast barn.

Sér til gagns mætti lesa fjöldamarga sáttmála t.d. sáttmála um útrýmingu alls kynþáttamisréttis (elimination of all forms of discrimination) og útrýmingu misréttis gagnvart konum (elimination of all forms of discrimination against women). Allir þessir sáttmála eiga það sameiginlegt að draga fram grundvallaratriði eins og t.d. skýlausan, óafturkræfan, óumsemjanlegan yfirráðarétt einstaklings yfir eigin líkama. Þrælalald er t.d. alveg bannað og Mannréttindadómstóll Evrópu hefur tekið á því að samningsbundið þrælalald er bannað. Einnig þrælalald í velgjörðarskyni. Frá 1987 er dómur þar sem því er lýst ólöglegu að eintaklingur semji sig í þrælalald þ.e. semji frá sér yfirráð yfir eigin lífi. Við snögga yfirferð er ekki hægt að sjá að Mannréttindadómstóll Evrópu hafi skorið úr um það hvort að full staðgöngumæðrun standist mannréttinasáttmála Evrópu. Það er auðvitað mikilvægt því að mannréttinasáttmálinn hefur lagagildi hér á landi.

Eins og sést af þessu þá er að mörgu að hyggja og ekki dugir að setja lög sem dæmd yrðu ólögleg hvort sem væri vegna meginefnisins sjálfs eða því að þau yrðu dæmd ólögleg vegna misréttis (sem gerst hefur með frjóvgunarlög sem þóttu það þröng að þau töldust mismuna sbr. Austurríki). Þegar kemur að beitingu lagaréttar þá vakna fordæmi. Hvers vegna telst þetta velgjörð en ekki hitt? Hvers vegna var tiltekin indversk kona talin vinkona en ekki hin? Hvers vegna mátti greiða lögfræðingi A 12 milljónir fyrir vinnutap þegar hún gekk með barn

fyrir vinkonu sína o.s.sfrv. Þessar spurningar eru ekki út í hött.

Árið 2009 hefur staðganga verið leyfð í sex ríkjum Bandaríkjanna þ.á. m. Massachussets og fjölmörg mál og nú eru fyrir dómstólum nokkur mál sem fela í sér kröfu um að ríkið greiði staðgönguna og þá á þeirri forsendu að peningakraftur megi ekki ráða aðgengi fólks að lausnum á heilbrigðissviði.

„Réttindi verðandi foreldra þarf einnig að tryggja með samningi milli aðilanna, þ.m.t. að staðgöngumóðir geti ekki hætt við að afhenda barnið við fæðinguna. Á sama hátt þarf að tryggja að foreldrar geti ekki neitað að taka við barni eða börnum, svo sem vegna veikinda, þroska- eða sköpulagsfrávika hjá barninu eða ef um fjölbura er að ræða.“ (úr greinargerð með þingsályktunartillögunni)

Réttindi eru ofarlega í huga okkar þegar staðgöngumæðrun er rædd, réttindi til að geta og eignast barn sem geta umhverfst í brot á réttindum móður. Er réttur til að eignast börn sá sami og réttur á hjálp til að eignast börn. Annað sem hægt er að benda er á að barn er ekki réttur – barn hefur rétt. En því er þannig farið að réttindum fylgja skyldur og réttindi eins verða oft skyldur annars og nú erum við þar komin á Íslandi, í hugmyndum um frelsi og hamingju, að konum og körlum í flestöllum stjórn málflokkum dettur í hug að taka þann rétt af konum að vera mæður þeirra barna sem þær ganga með og fæða. Svipta á konur, sem í velgerðarskyni vilja hjálpa öðrum konum til að eignast barn, þeim sjálfsagða rétti að vera taldar mæður á meðgöngunni, hvað þá að gefa eigi þeim einhvern umþóttunartíma eftir meðgönguna verðandi það að þeim geti snúist hugur. Sú vélræna sýn á manneskjur sem við sjáum í þessum hugmyndum, byggist ekki á innsæi í mannlegt eðli og tilfinningar kvenna sem mæðra, heldur einhverju allt öðru sem er ekki siðferðilega réttlætanlegt. Meðgöngumóðirin og tilfinningar hennar skipta ekki máli, eftir að hún hefur gert bindandi samning við væntanlega foreldra. Hún er látin afsala sér rétti sínum til að vera móðir á þeirri stund sem hún tekur inn í líkama sinn kynfrumur verðandi foreldra. Hennar hlutverk er að ganga með barn og fæða það, og afhenda það síðan. Ekkert næmi fyrir hinum sérstöku aðstæðum er byggt inn í tillögunna. Þvert á móti er það algerlega fyrirbyggt að konu megi eða geti snúast hugur. Barnið er aldrei hennar – hún er aldrei móðir þess, hún á aldrei neitt tilkall til þess. Hún er fyrst og fremst tæki til ákveðins verks, persóna hennar skiptir ekki máli eftir að samningurinn hefur verið gerður. Af hverju er nauðsynlegt að gera slíkan bindandi samning við meðgöngumóðurina? Texti þingsályktunartillögunar segir að það sé nauðsynlegt til að

flækja ekki málið. Þess vegna þurfi að víkja á frá barnalögnum frá 2003 og hætta að líta á líffræðilega móður sem hina eiginlegu móður sbr. :

„Í barnalögum, nr. 76/2003, er tiltekið í 5. gr. að móðir barns sem getið er með tæknifrjóvgun skuli teljast sú kona sem elur barnið. Þetta ákvæði getur ekki staðið samhliða heimild í lögum um tæknifrjóvgun til staðgöngumæðrunar enda þarf að tryggja það að móðir barns sem getið er með tæknifrjóvgun geti líka verið önnur en sú kona sem elur það. Benda má starfshópnum á þann möguleika að fæðingarvottorð barns skilgreini einfaldlega þrjá einstaklinga: staðgöngumóður, móður og föður.“ (úr greinargerð með þingsályktuninni)

Þjóðmálanefnd kirkjunnar leggst alfarið gegn því að slíkt bindandi samkomulag sé gert við staðgöngumóður né að vikið verði frá barnalögum í þessu skyni.

„Þá skipta hagsmunir og réttindi barnsins sem fæðist á þennan hátt máli. Tryggja þarf barninu rétt til þess að þekkja uppruna sinn og auk þess þarf að vera ljóst hvemig barninu muni reiða af missi það t.d. foreldra sína.“ (úr greinargerð með þingsályktunartillögunni)

Við hljótum að spyrja okkur í ljósi þessara orð úr greinargerðinni, hvað þá með Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna? Í Barnasáttmála sameinuðu þjóðanna er eðlilega fyrst og fremst lögð gríðarleg áhersla á hagsmuni barnsins – að það megi alast upp í öryggi og kærleika. Í öðrum Barnasáttmálum virðist hvergi neitt að finna sem hjálpar til í þessum efnum nema þá að tiltekið er að er hvers konar verslun, sala eða kaup á börnum sé bönnuð. Í barnasáttmála sameinuðu þjóðanna er sala á börnum(og verslun með...) bönnuð og sala á börnum skilgreind í viðauka: „hvers kyns aðgerð eða viðskipti þar sem einstaklingur eða hópur fólks framselur öðrum barn gegn þóknun eða hvers kyns öðru endurgjaldi.“

Réttur er gjarna nefndur í þessum tillögum en rétt má skilgreina sem eitthvað sem einstaklingur eða hópur vill eða óskar og er nægjanlega mikilvægt til að leggja á aðra skyldur til að að framfylgja eða ná þessum réttindum. T.d. almenn grunnréttindi barna til menntunar. Þau réttindi leggja skyldur á foreldrana eða samfélagið í einhverju formi þannig að börnin fái notið menntunar og fyrir þessum rétti eru nægjanleg siðferðileg rök. Við greinum líka á milli grundvallarréttinda og köllum þau jákvæð réttindi, en undir það flokkast hin hefðbundnu velferðarréttindi, lækning og meðferð eða neikvæð réttindi sem varða rétt til frelsis eða gjörða án hindrunar – það er ekki staðið í veginum eða hindrað að

viðkomandi nái að uppfylla óskir sínar. Að barn þekki foreldra sína eru grundvallarréttindi. Að eiga rétt til barneigna eru afleidd réttindi í besta falli svo framarlega sem ekki er gengið á rétt einhvers annars.

Í ljósi þess sem áður er sagt er það mati nefndarinnar að þingsályktunar tillaga sú sem nú liggur fyrir Alþingi fyrst og fremst sniðin að þörfum þeirra sem taka eiga við barninu eftir fæðingu. Að okkar mati á að setja hagsmuni barnsins framar og móðurinnar sem gengur með barnið. Þannig að ekki verða hætta á að barn verði þrætuepli meðgöngumóður og kynmóður.

Það mætti leiða að því rök að t.d. ættleiðing sem hefur verið nefnd sem valkostur við staðgöngumæðrun, sé flóknara og erfiðara ferli samkvæmt lögum. Einnig er ljóst að í því ferli að þar sitja hagsmunir barnsins í fyrirrúmi. Ættleiðing er tilboð til barnsins ef svo má segja en ekki foreldranna. Þarna ríkja önnur sjónarmið en þegar rætt er um staðgöngumæðrun.

En hvað veldur að það svo erfitt og langt ferli fyrir íslensk bör að ættleiða hér á landi? Hefur verið gerð úttekt á því og niðurstaðan borin saman við þau lönd sem við berum okkur oftast saman við: s.s. Norðurlönd. Er jafn erfitt fyrir barnlaus bör þar að ættleiða og það er hér? Hvers vegna þarf fólk að bíða árum saman eftir barni. Hverjir bera ábyrgð á ættleiðingarferlinu hér á landi – mætti ekki vinna einarðlega að því að breyta þeim málum til hins betra.

Full staðgöngumæðrun breytir afstöðu allra á taflborði mannlífsins. Það er komin upp nýr leikur sem hefur áhrif á taflið. Það hlýtur að flögra að konum stundum sú hugsun hvort þær myndu ganga með fyrir kæra systur og einn daginn gæti sú spurning komið upp. Þó að hér færi ekkert úr böndum þá er alvörumál á ferð sem hnikar til væntingum og vonum, breytir tengslum. Nú eins og svo oft áður býður tæknin upp á nýja möguleika. Eigum við ? ....hvers vegna ekki?

Í heimi vaxandi misskiptingar þar sem óþúttir notfæra sér miskunnarlaust neyð og

Þjargarleysi ungra kvenna er mikil hætta á misnotkun og hún er alþekkt í heiminum þegar. Það má orða það þannig að staðgöngumæðrun í heiminum hafi þegar dýpkað þær sprungur sem fyrir eru í mannlegu samfélagi. Og svona fljótt á litið gæti það farið þannig að hægt verði að skautað létt fram hjá vel meinandi lögum í þessa veru sem yrðu í samræmi við þessa þingsályktun. Einnig þurfum við hér á Íslandi að hugleiða hvernig við sýnum með systur okkar á Indlandi og víðar í þriðja heiminum samstöðu? Með lögleiðingu staðgöngumæðrunar hér á landi? Sú leið er siðferðilega varasöm, meðal annars út frá þessum sjónarmiðum sem nefnd hafa verið. Einnig er vert að benda á að þetta er eitt af þeim málum sem á að vinna í samvinnu ríkja líkt og mannréttindasáttmálar eru unnir þegar af þeirri ástæðu að verði staðganga leyfð í einhverjum tilfellum þá má betur varast misnotkun.

Það má líka geta þess að bæði systurþjóðir okkar og systurkirkjur á Norðurlöndum hafa ekki séð ástæðu til þess að leyfa staðgöngumæðrun. Reglugerðir eru ekki alveg samhljóða en afgerandi þegar kemur að staðgöngumæðrun. Raddir kirknanna eru misháværar en þó samhljóma þegar kemur að umræðu um staðgöngumæðrun (sjá stutta umfjöllun í lok umsagnarinnar)

Við erum að feta okkur á hálum stigum. Vitanlega þekkjum við og virðum löngun fólks til að eiga börn, sjá afkomendur. Sú löngun er sterk og varin af því sem okkur finnst réttur til barneigna með öllum mögulegum ráðum.

Þjóðmálanefnd kirkjunnar finnst upplegg flutningsmanna þingsályktunartillögunnar æði þjartsýnislegt. Og staðhæfingar um að þetta mál sé fullrætt eru út í hött. Það má vera að flest augljós rök hafi verið reifuð en umræðan er rétt að byrja. Það er vissulega fallett ef hægt er að gera öllum að eignast barn en ef í einhverjum málum er nauðsynlegt að taka tillit til allra hluteigandi þá er það í lok lífs og ekki síður við upphaf þess. Því skal vanda til verka og ekki ana að neinu varðandi lagasetningar um staðgöngumæðrun.

Stutt yfirlit yfir stöðu staðgöngumæðrunar á Norðurlöndunum.

Danmörk

Í Danmörku hefur kirkjan enga slíka stjórn sem kirkjuráð eða slíka stjórnarsýslu. Þar hefur nokkurskonar landssiðráð (Etisk ráð) fjallað um og gefið út greinargerð varðandi staðgöngumæðrun kirkjan hefur ekki sameiginlegt ráð, nefnd eða stjórn sem fjallar um slík mál. Etisk ráð er skipað af danska þinginu að hluta til og margir guðfræðingar/prestar sitja í því en það starfar þó óháð.

Samkvæmt dönskum lögum er bannað að framkvæma tæknifrjóvgun ef fyrir liggur samkomulag milli konunnar sem sækist eftir þunguninni og annarar sem óskar eftir að konan fæði fyrir hana barn.

Ráðið leggst gegn staðgöngumæðrun en sérálit eins nefndarmanns má nefna í framhjáhlaupi. Það álit beinir sjónum okkar að menningarlegum mun sem vert er að veita athygli. Naser Khader fulltrúi í Etisk ráði bendir á í sínu séráliti hversu mikilvægt það er ákveðnum hópi innflytjenda að börn fæðist í hjónabandi ef ekki þá er hjónabandið ekki fullkomnað.

Noregur

Í Noregi er staðgöngumæðrun bönnuð og jafnframt eggjöf en gjafasæði leyft. Þess í stað nýta Norðmenn sér heimsmarkaðinn ef svo má segja.

Í umsögn norska kirkjuráðsins um tillögu faðernisnefndarinnar varðandi foreldrahlutverkið í barnalögnum leggur kirkjuráðið ríka áherslu á að varðaveita hinn hefðbundna skilning á foreldrahlutverkinu og vísar sér til fulltingis í Barnasáttmála SP. Það er hnykkt á því sem í norskum lögum stendur að konan sem fæðir barn er að lögum móðir barnsins.

Þess má geta að 2010 fæddust tvíburar í Indlandi af innfæddri leigumóður. Samkvæmt norskum lögum er konan sem fæðir barnið móðir þess. Norska konan sem átti frumkvæðið að þunguninn ætlaði sér að ættleiða barnið. Norska móðirin staðhæfði hún hefði lagt til sínar kynfrumur en það reyndist ekki vera satt. Norsk yfirvöld segja að barnið sé indverskt en Indverjar segja barnið vera norskt. Konan er enn í Noregi (Samkv. fréttum frá 22. janúar 2011) og engin lausn í sjónmáli

Er þá eina leiðin að leyfa staðgöngumæðrun þegar við stöndum frammi fyrir slíku ?

Svíþjóð

Í Svíþjóð er staðgöngumæðrun bönnuð

Þess má geta að sænska kirkjuráðið (Kyrkostyrelsen) hefur tekið ákveðna afstöðu gegn staðgöngumæðrun en tekur ekki afstöðu gegn tæknifrjóvgun og styður rétt barns til að þekkja faðerni sitt ef um gjafasæði er að ræða. En fyrst og fremst að barnið eigi foreldra – tvo /tvær/tvö Eiginlega verði sæðisgjafinn að afsala sér tilkalli til föðurhlutverks áður en getnaður á sér stað. Þetta á ekki við þegar um er að ræða tvo karlmenn sem fá staðgöngumóður til að ganga með barn.

Finnland

Í Finnlandi var framan af tómarúm varðandi staðgöngumæðrun í lögum og það því leyft. Í dag er leyfilegt að nota gjafaegg en þó ekki ef ástæða er til að ætla að barnið sem getið er verði gefið til ættleiðingar. Staðgöngumæðrun er því ekki heimil.

F.h. Þjóðmálanefndar kirkjunnar

Sr. Baldur Kristjánsson sóknarprestur

Dr. Sólveig Anna Bóasdóttir dósent

Sr. Irma Sjöfn Óskarsdóttir verkefnisstjóri